

Kommunal Landspensjonskasse
gjensidig forsikringsselskap
Org. nr: 938 708 606 Foretaksregisteret
Pb. 1733 Vika, 0121 Oslo
E-post: klp@klp.no
www.klp.no

Arbeidsdepartementet
Postboks 8019
0030 Oslo

Høring om oppfølging av avtale om offentlig tjenstepensjon og AFP i offentlig sektor

Det vises til høringsbrev av 20.11.2009

Generelt

Arbeidsdepartementet har sendt på høring forslag til nødvendige endringer i regelverket for tjenstepensjon og AFP i offentlig sektor som følger av avtalen som ble inngått ved tariffoppgjøret i vår. Avtalen fra tariffoppgjøret i offentlig sektor i 2009 innebærer at dagens regler for tjenstepensjon og AFP i offentlig sektor videreføres, med nødvendige tilpasninger til den nye fleksible alderspensjonen i folketrygden. Dette gjelder blant annet levealdersjustering og ny regulering av offentlig tjenstepensjon. Det foreslås også nødvendige justeringer i regelverket om samordning med alderspensjon fra folketrygden.

Vi ser det ikke som KLPs oppgave å kommentere tolkningen av den inngåtte tariffavtalen, men legger til grunn at tariffpartene selv kommenterer eventuell uenighet i tolkningen av denne.

KLP slutter seg i hovedsak til FNOs uttalelse. KLP vil i det følgende utdype og nyansere noen av punktene. Vi har også noen kommenterer på enkelte andre punkter, samt i noen grad også lovteksten:

Kap 1 Innledning

I høringsnotatet foreslås kun endringer som skal gjelde for årskull til og med 1953-kullet, med unntak av endret pensjonsregulering som skal gjelde for alle.

Intensjonen i forslaget er å begrense seg til "nødvendige tilpasninger" og forslagene synes å være lagt tettest mulig opp til dagens regler. Av hensyn til implementeringen har pensjonsleverandørene grunn til å være tilfreds med dette.

For yngre årskull vil også den nye opptjeningsmodellen i folketrygden, som skal fases gradvis inn fra 1954-kullet, påvirke ytelsene fra bruttoordningene i offentlig sektor. Det er imidlertid ikke foreslått å gi regler om dette i denne omgang. På kort sikt innebærer dette en praktisk forenkling fra bl.a. et systemmessig synspunkt. Det innebærer imidlertid et problem fra de ansattes synspunkt at store grupper, også grupper som pr. 1.1.2011 har relativt få år igjen til tidligste pensjoneringsalder, ikke vil vite hvordan deres fremtidige tjenstepensjon vil bli fastsatt. Som pensjonsleverandør vil KLP derfor møte forventninger om opplysninger som ikke kan gis. Det vil kunne gi pensjonsordningen et utførtjent dårlig omdømme. En slik usikkerhet bør ikke vedvare over lang tid. Man bør derfor innen rimelig tid komme tilbake med regler også for årskullene fra og med 1954-kullet.

I likhet med FNO, finner KLP det fra et forsikringsmessig synspunkt det problematisk at det ikke er fastsatt regler for de som er født i 1954 og senere. En stor andel av de premier som kreves inn og de premiereserver som avsettes gjelder disse årskullene. Så lenge ikke regler er fastsatt har ikke livselskapene noe utgangspunkt for å fastsette hvilke pensjonsbeløp som skal forsikres gjennom årlig premie og hvilke premiereserver som skal avsettes. For å unngå ulikheter på dette punkt er man avhengig av at det utarbeides en norm for hvordan dette skal gjøres. Ettersom dette også er bestemmende for beregning av pensjonskostnader og pensjonsforpliktelser for regnskapsformål, må en norm også forankres i KRD (for kommuneregnskap) og i Norsk Regnskapsstiftelse (for de som følger regnskapsloven). Ettersom det ikke er foreslått å gi regler for de som er født i 1954 og senere i denne omgang, synes det mest hensiktsmessig at beregnet folketrygd og tjenstepensjonsytelser beregnes som om dagens regelverk og dagens folketrygd består uendret inntil regler for disse årskullene blir gitt.

Bortsett fra effekten av endret pensjonsregulering vil implementering av forslagene i høringen dermed kun påvirke beregnede pensjonsforpliktelser og pensjonskostnader knyttet til alderspensjon for årskullene til og med 1953-kullet. Det samme vil være tilfelle for premienivå og premiereserveavsetninger i forsikringsordningene, dvs. at de beregnes som i dag for de som er født i 1954 og senere.

Kap. 3 Tilpasning av ordinær alderspensjon fra tjenstepensjonsordning

3.2.2 Uttak av tjenstepensjon fra 67 år – alderspensjon tatt ut før 67 år

I høringsnotatet er det foreslått at samordningsfradragene fastsettes på grunnlag av en beregnet folketrygd dersom folketrygden er tatt ut før tjenstepensjon. Tas tjenstepensjonen ut ved 67 år, skal den beregnede folketrygden være basispensjonen dividert med forholdstallet ved 67 år for det aktuelle årskullet. Det fremstår ikke klart verken i høringsnotatet eller i lovutkastet til endringer i samordningsloven § 24 nr 1, første ledd, første setning hvilken basispensjon det er her er tale om. Det gjelder spesielt fordi man altså i høringsnotatet snakker om den "beregnete" folketrygd". Det stilles spørsmål ved om det er basispensjonen som ville vært aktuell ved uttak av folketrygden først ved 67 år, eller den basispensjon som er opparbeidet etter ytterligere opptjening frem til uttak av tjenstepensjonen.

3.3 Kompensasjon for levealdersjustering

Høringsnotatets pkt 3.3 omhandler uttak av tjenstepensjon etter 67 år og hvordan man kan kompensere for levealdersjustering ved å ta ut pensjon senere enn ved 67 år. Departementet foreslår at muligheten for å kompensere for levealdersjusteringen gjennomføres ved at en benytter forholdstallene i folketrygden også ved uttak etter 67 år, men likevel slik at tjenstepensjonen før samordning ikke kan bli høyere enn 66 prosent av pensjonsgrunnlaget. Det vil si at forholdstall 1,000 skal benyttes selv om forholdstallet ved uttaksalderen skulle være lavere enn 1,000. Departementet foreslår imidlertid at en slik begrensning ikke skal gjelde samordningsfradragene, dvs. at samordningsfradraget divideres med forholdstallet også når dette er lavere enn 1,000. Argumentet er at det dermed blir samsvar mellom samordningsfradragene og den folketrygden som vedkommende får utbetalt. Dette begrenser imidlertid insitamentet til å stå i tjeneste utover 67 år. Et alternativ kan være at det innføres samme begrensning for samordningsfradraget som for bruttopensjonen, dvs. at forholdstall 1,000 benyttes også for samordningsfradraget når forholdstallet ved uttaksalder er lavere enn 1,000. Som FNO også påpeker, bør det være bedre harmoni mellom reglene om samordning av folketrygd og tjenstepensjon ved uttak av pensjon før og etter fylte 67 år.

3.4 Individuell garanti

Høringsnotatets pkt. 3.4 omhandler den individuelle garantien. KLP noterer seg at en eventuell utvidelse av den individuelle garantien til også i en eller annen form å omfatte de som er født i 1959 og senere, vil bli vurdert når departementet legger frem forslag til regler for personer født i 1954 og senere.

Kap 5 Avtalefestet pensjon i offentlig sektor

5.2 Levealdersjustering av AFP i offentlig sektor

I høringsnotatet er det foreslått at AFP i offentlig sektor ikke skal levealdersjusteres. Lovutkastet jf § 24 andre og tredje ledd, synes ikke å inneholde regler om og eventuelt hvordan levealdersjusteringen skal skje for AFP som beregnes som en alderspensjon med fratredelse fra 65 år. Begrepet "fratredelsestidspunktet" i § 24, 3. ledd bør også endres med tanke på denne gruppen.

5.3 Forholdet mellom AFP i offentlig sektor og alderspensjon fra folketrygden

KLP oppfatter det slik at det skal være stor fleksibilitet ved at det skal være mulig å ombestemme seg med hensyn til valg av uttak av AFP eller alderspensjon fra folketrygden før 67 år. Vi forstår det imidlertid slik at dersom en har tatt ut alderspensjon fra folketrygden helt eller delvis og senere ønsker å ta ut AFP, må vilkårene for det være oppfylt for eksempel ved at vedkommende da må være i arbeid jfr. utkast til lov om avtalefestet pensjon § 2.

5.4 Samordning av offentlig tjenstepensjon med AFP i privat sektor

I høringsnotatets pkt. 5.4 omtales mulige regler for samordning av offentlig tjenstepensjon med AFP i privat sektor. Utformingen av privat tjenstepensjon etter 1.1.2011 er ikke avklart. Hos arbeidsgivere som er tilknyttet AFP-ordningen i privat sektor og har en ytelsesbasert tjenstepensjonsordning, kan det antas at alderspensjonsnivået i tjenstepensjonsordningen reduseres med omtrent samme beløp som det den livsvarige AFP-ytelsen utgjør. Det synes ikke rimelig at personer som tidligere i sin karriere har vært ansatt i offentlig sektor og har oppsatte rettigheter derfra, samtidig skal få alderspensjonen fra sin offentlige tjenstepensjon redusert tilsvarende. De foreslåtte regler ville i praksis bety at verdien av de oppsatte rettigheter blir redusert med mer enn 50 %, og i mange tilfeller vesentlig mer. KLP anser at det er behov for en nærmere utredning om hvordan samordning mellom offentlig tjenstepensjon og privat AFP bør skje.

Kap 6 Regulering av pensjon

I høringsnotatet kapittel 6.2 om regulering av uføre- og etterlattepensjon bes det spesielt om synspunkter på om hvordan uføre- og etterlattepensjoner i tjenstepensjoner skal reguleres. Det stilles spørsmål ved om disse ytelsene bør reguleres med lønnsveksten fram til 67 år, og deretter reguleres som alderspensjon under utbetaling. Det vil bety mindre gunstig regulering for uførepensjonistene i perioden fra 67 til 70, hvis man ikke velger den løsningen at også uførepensjonen i tjenstepensjonsordningen regnes om til alderspensjon ved fylte 67 år. For etterlattepensjonen vil det være "evig". Begge ytelsene skal imidlertid samordnes med ytelser fra folketrygden, og ofte vil den etterlatte også ha rett til en alderspensjon fra tjenstepensjonsordningen. Det kan synes upraktisk at ytelser som samordnes, skal reguleres ulikt. FNO støtter forslaget om at uføre- og etterlattepensjoner lønnsreguleres opp til 67 år, og at de deretter reguleres som pensjoner under utbetaling (gjennomsnittsregulering). Dette må imidlertid vurderes opp den innskrenkning av rettigheter dette vil innebære.

Kap 7 Øvrige spørsmål

7.1 Krav om alderspensjon fra folketrygden

KLP merker seg at det ikke pålegges å ta ut alderspensjon fra folketrygden før 67 år selv om vedkommende tar ut alderspensjon fra tjenstepensjonsordningen etter særaldersgrense før 67 år. Det vil kunne innebære at pensjonisten kan ta ut både alderspensjon fra folketrygden, full tjenstepensjon og dessuten være i fullt arbeid dersom vedkommende tar arbeid i stilling som ikke innebærer medlemskap i offentlig tjenstepensjonsordning. Et spørsmål er om det burde være likere regler for å kombinere inntekt med tjenstepensjon uansatt hvordan inntekten opparbeides, og om det i allefall etter fylte 70 år bør være generell adgang til å ha inntekt ved siden av tjenstepensjon.

7.2 Overgang fra uførepensjon til alderspensjon

I dag utbetales uførepensjon fra offentlig tjenstepensjonsordning fram til aldersgrensen som gjelder for stillingen medlemmet hadde. Fra denne alderen utbetales alderspensjon. Departementet påpeker i høringsnotatets pkt. 7.2 at en videreføring av dagens regelverk på dette området er problematisk i forhold til levealdersjustering av alderspensjon fra tjenstepensjonsordningene. Dersom en skal benytte foreslåtte reglene for levealdersjustering, vil dette innebære at samtlige uførepensjonister med aldersgrense 70 år automatisk vil få kompensert for levealdersjusteringen.

I høringsnotatet beskrives to mulige løsninger for å unngå dette. Den ene løsningen innebærer at man ved overgangen til alderspensjon ved 70 år gjennomfører levealdersjusteringen ved å benytte forholdstallet for det aktuelle årskullet ved 67 år. Forholdstallet ved 67 år benyttes da både til å levealdersjustere bruttopensjonen, og i fastsettingen av samordningsfradragene.

En annen løsning er å endre overgangstidspunktet fra uføre til alderspensjon til 67 år. Det er forutsatt at en fortsatt medregner tjenestetid fram til aldersgrensen. Da benyttes også det forholdstallet som gjelder ved overgangstidspunktet.

FNO støtter dette forslaget, og KLP kan se at dette kan ha en del fordeler. I de kommunale tjenstepensjonsordningene vil noen kunne tape på dette i de tre årene ved at uførepensjonen kan bli regnet av en høyere deltid enn en gjennomsnittlige deltiden alderspensjonen regnes ut fra. I Staten regnes alltid uførepensjon av deltiden på uføretidspunktet, slik at da vil noen både kunne tjene og tape på dette. I de kommunale tjenstepensjonsordningene gjelder imidlertid regler om lønnsnedgang ved alderspensjonering, men ikke ved uførepensjonering som vil kunne gi mer pensjon i de nevnte tre årene. Utslagene vil uansett bli nokså små. Et vesentlig poeng vil imidlertid være å få like ytelser, i både tjenstepensjonsordningen og folketrygden, ikke minst med lik regulering. Et praktisk poeng er også at det blir en pensjonsomregning færre.

7.4 Samordning av etterlattepensjon fra tjenstepensjonsordning og alderspensjon fra folketrygden

Departementet foreslår at samordning med eventuell alderspensjon fra folketrygden først skal skje fra fylte 67 år. Det synes ikke som dette vil ha stor betydning for økonomien i pensjonsordningen. Gruppen som vil velge tidlig alderspensjon fra folketrygden og samtidig ha rett til brutto etterlattepensjon fra tjenstepensjonsordningen er liten og vil bli mindre. Samtidig vil det dette være en praktisk ordning, men det er heller ikke spesielt problematisk å foreta samordning i disse tilfellene. Det kan ogs stilles spørsmål ved om det er logisk at en ektefellepensjonist som tar ut tidlig alderspensjon fra folketrygden, som følge av det skal kunne få utbetalt en usamordnet (brutto) ektefellepensjon fra tjenstepensjonsordningen fra uttakstidspunktet og frem til 67 år.

Vi vil forøvrig kommentere tre andre forhold som ikke er særskilt nevnt i høringsnotatet:

Regler om inntektsbegrensning : Lov om Statens Pensjonskasse – utkastet § 21 nytt femte ledd:

Denne bestemmelsen omhandler avkortning av AFP-pensjon mot arbeidsinntekt for 65- og 66-åringene. Denne bestemmelsen sto tidligere i forskrifter, men er nå inntatt i loven. Det er ikke inntatt tilsvarende ny bestemmelse i utkastet til lov om pensjonsordningen for sykepleiere.

Denne bestemmelsen gir en strengere inntekstavkortning enn det som gjelder i kommunale tjenestepensjonsordninger. Selv om det tilstrebes likhet mellom med de offentlige pensjonsordningene, finnes det forskjeller som håndteres på en praktisk måte uten at dette har rokket ved Overføringsavtalen eller forståelsen av forskriftene for de kommunale pensjonsordningene. Vi stiller spørsmål ved om departementet legger til grunn en realitetsendring ved sitt lovforslag på dette punktet.

I utkastet § 21 nytt sjette ledd foreslås det at det ikke kan ytes alderspensjon etter tredje og fjerde ledd til en person som har mottatt avtalefestet pensjon etter AFP-tilskottsloven. Ut fra ordlyden kan det tyde på at vedkommende er forhindret fra å få slik alderspensjon ikke bare om han/hun mottar pensjon etter AFP-tilskottsloven, men også har mottatt slik privat AFP tidligere. KLP stiller spørsmålsteget ved hvilken begrunnelse det skulle være. Det er muligens ikke så svært praktisk, men det synes urimelig om vedkommende som tidligere har hatt AFP ikke skulle kunne få alderspensjon som nevnt i § 21 sjette ledd.

Vilkår for uttak av alderspensjon før 67 år.

Det er satt et minimumsnivå for uttak av alderspensjon fra folketrygden før 67 år som vil innebære at mange ikke vil kunne ha anledning til å få slik pensjon. Det ble drøftet i ot.prp. 37 (2008-2009) om supplerende tjenestepensjonsordninger kan inngå i vurderingen av om kravet til å benytte seg av den fleksible ordningen i folketrygden er oppfylt. Det ble sagt at man tok sikte på å komme tilbake til nærmere regler for dette når utformingen av AFP og tjenestepensjonsordningene er avklart. Slik avklaring vil nå foreligge med behandlingen av departements lovforslag i Stortinget, og det er ønskelig med rask oppfølging om dette tema.

SPK-loven § 28, første ledd og sykepleierpensjonslovens § 15, første ledd:

I begge bestemmelser vises det til at uførepensjonen beregnes og utbetales i samsvar med reglene for alderspensjonen. Denne henvisningen må endres.

Med vennlig hilsen
Kommunal Landspensjonskasse

Ida Espolin Johnson
Konserndirektør Livsforsikring